

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput III. Bronii monachos clericis substituit, a Gisleberto, Lotharingiæ
duce, divinitus monito, ad reformandum Cellense S. Gisleni monasterium
evocatur, monachos in hoc clericorum loco constituit, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A *biographus, ad Commentarii prævii num. 80 et quatuor seqq.*

i *An quid ex hoc loco pro determinanda biographi ætate possit erui, ex Commentarii prævii num. 9 facile colliges; an autem Gerardus, uti etiam hic innuitur, Mosonensis abbas unquam fuerit, ejusdem Commentarii num. 147 et seq. discutitur.*

k *Quæ de Cuviniensi municipio, ad quod hic S. Gerardus cum sociis monachis divertisse dicitur, uti etiam de S. Venantio abbate hic memorato Mabillonii sit opinio, simulque quid de hac sentiendum sit, num. 30 et binis seqq. Commentarii prævii exposui.*

l *Stephanus, Leodiensis episcopus, jam dudum tunc, cum Gerardus cum S. Eugenio reliquis e Dionysiano cenobio Bronium est reversus, e vivis erat ereptus, debetque proinde hic Stephano Richarius substitui. Ad Commentarii prævii num. 41, 42 et 35.*

m *Erat hic alter e duobus monachis, ad quos Gerardus Cuvini divertit. Videsis Commentarii prævii num. 49.*

n *Inepte sane biographus hos versiculos, episcopo affectos, narrationi suæ immiscet, quod etiam de omnibus fere aliis versiculis, quibus etiam frequenter alibi orationis solutæ seriem interrumpit, est dicendum.*

B o *Pro monasterii hujus notitia ad Commentarii prævii num. 34.*

p *Nequit hinc annus erui, quo facta sit, quæ hic memoratur, translatio. Ad iterum Commentarii prævii num. 34 et seqq.*

q *Locihujus notitiam Commentarii prævii num. 34 suppeditat.*

r *Corrige Putredo ossium invidia. Ita enim habetur Proverbia 14, v. 50.*

s *Mallonia villa, inquit in suis ad S. Gerardi Vitam Annotationibus Mabillonius, nunc abbatia titulo donata, vulgo Maloigne, Sibi abjacet duabus supra Namucum leucis.*

t *Quæ qualisque verosimillime fuerit hæc S. Eugenio Passio, ex num. 66 et binis seqq. Commentarii prævii intelliges.*

CAPUT III.

Bronii monachos clericis substituit, a Gisleberto, Lotharingie duce, divinitus monito, ad reformandum Cellense S. Gislei monasterium evocatur, monachos in hoc clericorum loco constituit, sacrum S. Gislei corpus Gisleianis recuperat, visumque cæcæ mulieri restituit.

C

In Broniensi cenobio monachos clericis substituit.

Vir vero Domini Gerardus de bonis ad meliora contendens, et Broniense sanctuarium in cunctis provehere volens, clericorum, quam ibi prius locaverat, eliminavit conversationem, monastici Ordinis substituens religionem. Quibus cum aliquamdiu strenuissimi pastoris prioratu præfuisset, et confluentis illuc populi inquietudinem ferre non posset, neque ab episcopo, ad cuius diocesim pertinebat, missionem impetrare speraret; Prioribus electis, cum quibus onera sua partiret, secundum quod domini Benedicti discretionis Regula jubet, remotiori cellulæ juxta ecclesiam se singulariter confert, quatenus ibidem divinæ contemplationi peculiariter vacare valeret.

Qualiter hic vixit, quisnam depromere possit? Hostia fit moriens, nec non et victima vivens, Victima viva Deo, revera mortua mundo.

Gislebertus, Lotharingie dux, qui, ut biographus nonnullis

a

56 Hoc in tempore dux Gislebertus a tenebat ducamen Lotharingie, vir quidem magni honoris et potentie, si tamen illud vaticinium Psalmistæ, « Homo cum in honore esset, non intellexit b, » sapuisset intelligere. Erat nempe gener Henrici opinatissimi regis, in matrimonium habens soro-

rem Ottonis d famosissimi imperatoris. Et quoniam obtulit se tantorum mentio virorum, patris scilicet ac filii, nostræ narrationis schedulæ (licet ab incæpto videamur digressionem facere) operæ pretium est summam de eis pauca perstringere, quatinus qui vel quales fuere, quia quosdam novimus eodem nuncupatos nomine, absque ambiguitatis scrupulo sapere volentes valeant agnoscere. Iste, inquam, Henricus non minus prudentia quam fortitudine redimus*, quemadmodum in Chronico e legimus, cujusdam Ottonis potentissimi Saxonum ducis exstitit filius, qui regale sceptrum sortitus, utpote omni exercitio militari instructissimus, complures*, quas edicere novimus, strenuissime imperavit nationibus.

57 Verum ut de multis, quæ prudenter fortiterque gessit, sileamus, magnum quiddam ac præclarum, unde beavit totam, quam regebat, Austriæ monarchiam, ad medium proferamus, quale profecto prædecessorum suorum fecisse describitur nullus, nec ipse quidem, qui totum pæne subegerat orbem, Carolus Magnus. Obtinuit namque lanceam Magni Constantini, Helenæ reginæ procul dubio filii, inventricis, ut legitur et creditur, salutiferi ligni, instar crucis insignitam clavis, mirabile dictu, affixis Dominico Corpori. Quam prudentissime vero meruerit eam indipsici, et quanto observationis cultu sategerit venerari, luculenta oratio omnino cujusdam indicat chronographi f, quam ædificationis gratia curavimus interserere huic nostræ descriptioni. Henricus rex, ut erat Deum timens et amator religionis ecclesiasticæ, audito Rodulfum g regem Burgundionum tam inæstimabile donum habere cæleste, quod et Rodulfus ipse summo amicitiarum dono acceperat a Samsone quodam comite, nuntiis directis, tentavit si præmiis aliquibus id posset acquirere, sibi que adversus visibiles et invisibiles hostes arma invictissima triumphumque perpetuum præparare. Quod cum rex Rodulfus, se numquam hoc acturum, ediceret, modis omnibus rex Henricus, quia mollire eum non potuit muneribus, magnopere curavit eum pulsare minarum terroribus.

58 Omne quippe ejus regnum cæde atque incendiis promisit se depopulaturum. Quia vero, quod petebatur, erat munus, quo terrena cælestibus, utraque pacificans, conjunxerat Deus; Rodulfi regis cor tandem emollivit, justoque regi justa juste petenti tantum munus attribuit h. Quanto autem amore Henricus rex hoc inæstimabile donum dilexerit, in hoc evidentissime patefecit, quod non solum auri argentique muneribus Rodulfum honoravit, verum etiam Suevorum provincie non minimam partem donavit. Deus autem inspector cordis ac retributor bonæ voluntatis, quanta mercede ob hanc rem æterno in seculo pium regem Henricum donaverit, quibusdam indicis hoc etiam in tempore manifestavit, dum contra se insurgentes hoc victorioso præsentate signo semper hostes terruit atque fugavit. Tali igitur occasione, immo favente Dei voluntate, sanctam rex Henricus romphæam i meruit obtinere, quam filio, unde in præsentiarum nobis est sermo, decedens dereliquit cum hereditario regno, non minori veneratione observandam ab eo, sicuti multæ pandunt victoriæ, quas per eam perpetravit orando.

59 Qualis vero quantusque fuerit hic insignissimus Otto, idem chronographus intimat nobis hic maximo in laudem ejus præconio. Iste, inquit, iste est Otto principum excellentissimus, cujus potentia mundi partes aquilonaris et occidua reguntur, sapientia pacificantur, religione lætantur, justique judicii severitate terrentur. Quid hac laude excellentius? quid hoc testimonio evidentius? Fuit et huic frater Henricus k, patri quidem æquivocus, sed longe distans moribus. Instinctu enim reprobiorum fratri rebellavit infidus. Et ut mentio fiat quantalacumque de altero fratre ejus duce atque archiepiscopo Brunone l, cujus nimirum memoria est in benedictione, quisnam queat condigna relatione

ACTORE ANONYMO.

b

c

d

* an eximius

e

* compluribus

in Henrico Aucupis.

E

f

g

Germanie regis,

h

F

i

hujusque filii, Ottonis imperatoris, laudem

k

l

AUCTORE
ANONYMO.

tionem virtutes ejus equiparare? Sub cujus procuratore sagacissima radicitus amputante improborum spurca vitulina, tamquam arbor fractifera relloruit Lotharingia pacis et justitiae abundantia, asseverans ejus tutamine revexisse aurea quondam tempuscula. Cujus rei indicio est Raginerus comes Hainoensium haud ignotus, cognomento Longicollis *m*, qui quia tyrannice suis importunabatur comprovincialibus, et noluit respicere, semel et secundo commonitus, nunc usque exsulat in ignotis regionibus, procurante industria ambidextra archipraesulis hujus.

praemissi,
narrat, in
Rhenointerit,

40 Verum ne prolixior oratio lectori pariat fastidium, deinceps redeundum ad narrandi propositum. Sufficiens enim videtur nostratibus notum, qualiter is Otto constantissimus virorum, ante victoriferum prostratus labarum orando, trans Rheni alycum fratris Henrici et praescripti ducis Gisleberti ac potentissimi comitis Everardi copiosum parva manu effugaverit equitatum, nondum suis militibus transvectis eis Rhenum. Nihil minus etiam illud notissimum, qualiter idem Gislebertus et ipse Francigena Everardus, reparatis multorum copiis militum, et vastata circumquaque provincia Saxonum, multis cum manibus repatriare cupientes pervenerunt flumen ad ipsum; ibique cum suis interierint per paucissimum Ottonis exercitum, ipso in Alsatiae partibus praestolante rei exitum, immo divinum implorante subsidium: et ut chronographi verba ponantur, Everardus gladiis occiditur, Gislebertus Rheni undis submergitur: quas quoniam exsorbere praeter multitudinem non potuit, anima recedente, defecit *n*. Sicque completur vaticinium Psalmographi, qui dicit: « Homo cum » in honore esset, non intellexit *o*. » Ob ambitionem quippe regni circa eos istud obvenit.

a S. Gislano,
in somnis sibi
apparente,

41 Haec ergo succinctim intersita, nemini videantur superflua; magis autem non incongruenter addita, non enim cunctis exstant cognita. Jam nunc accingamur disserere coepa. Eidem igitur duci Gisleberto, dum adhuc consisteret in honore suo, Christi confessor Gislenuus, qui requiescit in Hainoensi territorio, per visum apparuit *p* intempesta noctis conticinio; eum querimonis precamina intermiscendo adorsus est hujusmodi sermocinio.

Dormis, an vigilas? nimium mundalia curas,

Gisleberte, meam complens attende loquelam.

Da mihi, dux, unum soplex efflagito scutum,

Quo praemunitus expugnem fortiter ictus,

Quos inferre mihi non desistant inimici.

Qui heros Gislebertus ita respondit jocularundus: Ad quid tibi bellicus, Sancte Dei, clypeus? sacro divinae protectionis semper et ubique muniris, ideoque nostris non indiges armis.

monetur, ut
Gerardo gu-
bernandum
tradat

42 Sanctus ad haec inuit, dubioque obscura resolvit. Ne forte ambiguus tenearis ambigui perplexis ambagibus verbi, contumelias nequeo diutius perpeti quibus me in dies afficiunt Ursidongi-cel-lenses Clerici. In meo siquidem cenobio *g*, quod Christus contulit mihi Argolico *r*, nulla omnino exercetur religio. Omnes, quae sua sunt, quaerunt, quae autem ad Deum pertinent, nihili pendunt. Corporis mei glebam vehunt et revehunt per partem, ut per fidelium munificentiam mendicitatis suae expleant inedia. Non desinunt lacessere, non me sinunt quiescere. Summam dico tibi: nusquam reverentia nostri. Et quoniam penes te versatur procuratio Lotharingiae, obsecro, poseo, precor pro Christi nomine, ne procrastines idoneum pastorem mihi perquirere, sub cujus tuto moderamine pauxillum pause possim percipere. Quod quo pacto queas percipere, mentem nostram nunc accipe. Est vicus in pago Lomacensi, cujus vocabulum est Bronii *s*, in quo quidam Gerardus degit vere famulus Domini, theoreticam ducens vitam in angusto conclavi juxta vestibulum monasterii. Hunc igitur mihi assume, cenobiique mei curam sibi committe, quia nemo mihi videtur ad negotium tale oportunior in hac regione.

45 His ita finitis, evanuit ejus ocellis. Ut autem

ejus querimoniae causas explicemus, oratorium D habebat et hodie habet beatus Gislenuus in mansioni, qui a quibusdam Cella, a quibusdam vero dicitur Ursidungus: quo in loco in famulitium ejusdem Sancti aliquot deputati mansabant clericali, Regularis disciplinae prorsus ignari: et non, ut hodie sunt canonici, sed erant sicut matricularii *t*, qui partim rei familiaris coacti necessitate, partim morbo laborantes philargyria, sacrosancta almi confessoris membra, scapulari superposita libitinae, consueverant per plateas vicusque cantando, quin potius mendicando circumferre *u*. Quibus ab haec praesumptione non respicientibus, sed magis perperam agentibus, justissima indignatione commotus inultum manere non pertulit iste beatus. Se quidem passus est subripi a furibus, ut ita dicatur, fidelibus, qui quodammodo aegri pendebant tam grande Sancti dedecus, et ut fateamur verius, qui plus suis aggaudebant quam commodis alterius. Quo comperito Ursidungi-Cellesses paramonarii *x* sero recognoscens offensam reatus proprii, quanto maerore confecti sint, importunum videtur enarrare, et supervacaneum percontari.

44 Gislebertus itaque non immemor visionis ostensa, accessit ad se Cameracensi episcopo Tiedone *y* atque Raginero *z* Hainoensi comite, quidquid acceperat in eadem visione, ex amussim studuit ambobus notificare, eoque eos consulente, quid fieri oporteret super hac re. Nihil aliud, inquit, audeamus decernere, quam quod asseris te caelitus accepisse, praesertim cum vir iste venerabilis vitae toti innotuerit provinciae probitatis opinione. Ast ille: Abeuntes, inquit, ad Virum Dei celerrime cum virga pastoralis curae, invitum aut sponte regimen ecclesiae compelletis eum suscipere. Qui quam vox iter dictum arripuit, ad locum praescriptum deveniunt: ubi Dei Famulum requirentes, in praesignato secretiori tuguriolo latitantem reperiunt, reperientes congruae salutationis verba praemittunt, praemissis mutua dilectionis oscula figunt *aa*. Cui cum exposuissent causas itineris, et quoniam a Deo fieret legatio talis; ille, ut erat columbinae simplicitatis, istiusmodi responsum reddidit illis.

43 Quomodo, inquit, facere possum, patres dilectissimi, quod suggeris meae modicitati? numquid ego, qui abdicavi frivola mundi, cuncta Dei amore saecularia contemsi, iterato repetam, quod omisi? Vos ipsi, quae, discernentes diligentius intuemini, utrumnam tale quid expediat mihi. Quidnam admonet de talibus doctor gentium Paulus? Nemo, ait, militans Deo implicat se negotiis saecularibus *bb*. Recedite, quae, recedite, sinite me peccata mea plangere, indignum fore me, pronuntio suscipere, quod quaeritis. Non sum idoneus quibuspiam praesae, qui nec mihi, nec cuiquam queo prodesse. Vires mihi non suppetunt, sanctitatis opera desunt: regulam innocentis vitae nequaquam me tenere, cognosco, ideo ecclesiasticae rectitudinis gubernaculum accipere diffido. Adversus apologiam hujusmodi subjungere viri dicentes haec: Obsecramus te, Pater benignissime, per dilectionem Dei, ut nobiscum digneris venire, et te sustentis ecclesiae regimen suscipere. Num Memoriae excidit, quod idem doctor gentium dicit: « Omnis anima sublimioribus subdita sit *cc*? »

46 Nonne recolis et illud Janitoris caeli, Sive regi quasi praecellenti, sive etiam duci *dd*? Non, ut religionis cultum omittas, quaerimus, neque ut lenocinantis mundi repetas luxus, dummodo hanc egrediaris cavernam, qua teneris circumsaepus, quatenus speculum fias fratribus opis tuae perquam indigentibus. Fortis enim praediator Dei non debet occultari spelio claustrali, sed potius ingredi campum certaminis et congregari. Non tua tantum sufficiat tibi, sed et prospicias fratrum salutem, cum prodesse possis compluribus tam gratia exhortationis, quam exemplo religiositatis. Nonne mandat et Dominus; « Luceat lux vestra coram hominibus *ee*? » et, « Nemo lucernam accendit et in » abscondito

Cellense mo-
nasterium, a
clericis haud
sat probis oc-
cupatum;*t**u**x*dux autem, ut
Gislano ob-
temperet,
mittit, qui
Gerardum
accersant.*y z**aa*Hic initio omnis
suscipere de-
tractat.*F**bb**cc*egregue tan-
dem, ratione
non una evi-
ctus,*dd**ee*

A » abscondito ponit *ff.* » Sed quid multis opus est verbis? certissime pro hac inobedientia rationem te redditurum noveris in die tremendi examinis, nisi nostræ petitioni acquieveris, maxime cum sit divinæ voluntatis, et perurgeat jussio Cunctipotentis. Tunc Senior lacrymis evictus fatur obortis.

ad Cellense monasterium abit,

47 Decreveram quidem singularis degere, meaque commissa lugendo diluere: sed, ut video, nolens volensque propositi rigorem compellor abrumpere. Divinis refragari mandatis non audeo, ducis edictum, vestramque precem asperrari non debeo, prout novi et valeo, fratrum necessitati subvenire delibero. Vobiscum ergo ire non differam, quod jubetis incipiam. Potens est Deus perficere, quod mihi minus possibile. Quo audito, venerabiles legatarii congratulamine magno gavisus, baculum pastorem impingunt protinus illi, animi ejus agrimoniam delinquentis affamine tali.

gg Eia, inquit, Pastor strenuissime, agalma *gg* commissum matura inviser, summique Pastoris fisis juvenamine, lupinos rictus satage sagaciter abigere, ne forte (quod absit) erroneæ dispareant oviculae. Secumque istinc abducentes debito cum honore, non tamen sine irremediabili luctu Broniensis ecclesiae, festina cum celeritate Ursidungum contendunt remanere, et facta sibi ecclesiastica donatione, totius scilicet suppellectilis abbatiæ, secundum scita auctoritatis canonicae, abbatem eum illic gaudet auctoritate.

B

ibique monachos clericis substituit, ablatumque S. Gislehni corpus,

48 Qui clericorum ibi degentium conversatione non bona diligentius investigata, commodum duxit ab ea exturbare basilica libertatem habentes sua quisque exercere negotia, subinde Deo digna subrogans cœnobitarum examina. Modica vero temporis transcurra intercapedine, per se perscrutatus almi confessoris, pro dolor! glebam abesse (sublatam quippe fuerat, seu liquet superiori relatione) procellosa animi tempestate, cœpit nimis consternari et fluctuare, omnino ignorans, quid acitaret super dispendio tam inestimabilis margaritæ. Proinde suorum quosdam fidelium ad se evocans, et cujus infortunii angore angetur, indicans, quaquaversum exploratores eos dirigit, et ut id fideliter explorando investigent et investigando explorent, edicens indicit. Quibus incassum circumcirca discursantibus, nihilque serium exinde renuntiantibus, tandem divinitus, utpote profuturus, incidit cogitatus, quatenus hac causa tenderet Melbodium *hh* versus: quod dum properasset proficisci, jamque ingrederetur fores oratorii, ab introeuntibus cœpit subaudiri crebrior tinnitus ejusdam tintinnabuli, ignorantibus cunctis, quid protenderet *re*, ipso etiam (ni fallimur) Dei Famulo.

hh

** i. e. portenderet divinitus, ubi id lateat absconditum, edoctus,*

49 Devotissime vero præmissa oratione, Dominique, ut Sanctum suum dignaretur manifestare, flebiliter interpellata benignitate, conversus ad indigenas loci illius vel ecclesiae, percontando sciscitabatur ab eis cum omni mansuetudine, aliquantulum hac de re, quamvis parum, conscirent significare. Quibus dejerantibus persancte, sese penitus ignorare, magis autem vehementer stomachantibus ob crimen suspicionis injectæ. Vir Dei cum magna animi tranquillitate, Nolite, inquit, filioli, nolite istud molestius ferre: potens est nempe nobis dignatio Christi hoc revelare. Enimvero necesse est, adesse divinum, ubi humanum cessat auxilium. Nocte igitur insecta Viro Dei in oratorio pernoctanti, summamque Deitatem super hujusmodi obnixius inquietanti, repente sibi ipsius stolati candida effigies enituit Sancti, satisfaciens importunæ ejus supplicationi, demulcentisque eum sermone hoc dulci: Cur, inquit, dulcis Amice Dei, tantum sumis fatigium ob gratiam mei? Accipe nunc certissimum de hoc, quod quaeritas, indicium.

Gislehianis recuperat, illudque Malbodio,

50 Ecce super lacunaris tabulatum, quod imminet super caput tuum, ubi scilicet heri advenientes demirati sunt tinnire tintinnabulum, indecenter repositum meum laet corpusculum. Volo autem, te tuosque posteros nosse, absque Dei voluntate

Octobris Tomus II.

haud quaquam hoc accidisse. Hæc ubi deprompsit, caeli fastigia scandit. Qua visione Vir Dei oppido exhilaratus, competentes reddit Deo grates, ne videretur ingratus. Ut vero prima poli stellas aurora fugavit, ægrisque mortalibus curas operosa revexit, idem ipse cum suis laquear templi exemplo conscendit, conscendens quaerit, quaerens invenit, inveniens præ gaudio mœret, mœrens suos in lacrymis ciet; sicque sacros artus inde deponit, depositos in sindone munda componit, compositis, Deo laudes hymnicas pangit, pangendo lætus iter invadit.

AUCTOR ANONYMO.

51 Talia cernenti quis sensus Melbodiensi? Clerus cum popello confusus conticescit, et Viri Dei vultum non ferens præ rubore latibula quaerit. Quisnam fuit ex omnibus, qui linguam moveret, buccam aperiret, mutire auderet? O quam congruit hic illud Davidicum: « Omnis iniquitas » oppilabit os suum *ii.* » Jam hujus rei fama velox apud multos percubuerat, finitimumque vulgus unde conglomerabat. Qui certatim illo confluentes clamitabant pariter omnes: Salve Sancte Dei, cineres salvete recepti. Omnimodas individuae Trinitati gratiasque referimus tuæ almitati, corporis tui invasores prodidisti, versipelles et subdolos confundisti, tuarum merita virtutum amplificasti. Quod genus est monstri Sanctos hoc tempore tolli? Ubine illi, qui tantum commisere flagitii? ubinam gentium sumus? cum scorpionibus revera habitamus. Hæc et nonnulla his similia proloquentes et ad invicem colludentes, ob inventionem Sancti gaudentes et alacres venerabili farcinæ applaudebant euntes.

finitimo undecumque summa lætitia confluenti populo,

ii

E

52 Procebat ergo canora clericorum cum monachis caterva, habentium in manibus crucem et vexilla: subsequebantur vero non parva utriusque sexus agmina, nihilominus jubilantium Domino in lætitia. Itaque cum maximo cleri plebisque tripudio per perspicacissimam Viri industriam, de quo nobis sermo, almus confessor in suo decenter relocator oratorio: ubi deputatis cœnobitarum excubiis, tempore continuo persolvitur Jesu Domino (qui laus est Angelorum) laus et jubilatio, ejusque confessori emerito venerabilis laudatio et laudabilis veneratio. Qualiter autem sacrilegos examinando discussit antistes Cameracensis, quibusve (ut par erat) lege synodali convictos excruciaverit modis, non est nostræ narrationis, ut remur, exponere vobis, præsertim dum id dilucidant ipsius gesta *kk*, si serio sapere vultis.

ad Cellense monasterium refert.

kk

53 Ceterum ne dux Gislebertus, cujus mentionem prætitulavimus, a nobis abscedat illaudatus et inglorius, circa ejusdem Sancti locum existit satis humanus et valde munificus, quedam scilicet prædia subtrahens sibi militibus, quæ non pauca expenderat beneficii gratia militibus, inibique contradens jure perpetuo cum militaturis Christo militibus. Qua de re unum est, quod moneo repetens, tibi dico Ursidungi-Cellensis monache, qui ducis Gisleberti largissima victias stipe, considerans diligenter attende, ne quando ejus animæ inveniatis immemor esse, sed potius incogitabilem benignissimi Jesu pietatem pulses importunissima prece, quatenus aurea perpetuæ contingat præmia vitæ. Et ne forte desperando mussites, rebellasse eum adversus dominum suum principem Romanum; mortis dirissimum, pro dolor: recepit commercium, et Dominus Jesus non bis vindicat in idipsum. Nunc redeamus ad propositum. Venerabilis igitur abbas Gerardus pastorem (ut dictum est) curam indeptus, qualem se exhibuerit in omnibus, nullo modo noster obtusus prævalet describere stilus.

Biographi ad monachos Cellenses parvanesis.

F

54 Ne tamen inceptæ succumbamus materiae, peritioribus quibusque videamur ludibrio esse, atque juxta illud lectionis Evangelicæ incipiant nobis illudere, Hic homo, dicentes, cœpit ædificare, et non potuit consummare *ll*; istius, de quo agimus, Sancti suffragium insigne imploramus instanti prece, ut sancti Spiritus gratiæ, cui Spiritus

Summa pietate dexteri lateque

ll

AUCTORE
ANONYMO.
* nonne Spiritu?
* an gratuita?

Cellense monasterium gubernat Gerardus.

ritus * dedicavit calibatam mentis suae, quem et nos totiens offendimus spurcamine, efficacissima intercessione utinam satagat nos reconciliare: quatenus hebetudini nostrae quid debeat elicere, gravita * pietate dignetur suppeditare. Vir ergo Domini apprime eruditus regulari norma, commissis sibi fratribus duplici praeerat doctrina.

55 Secundum namque saluberrima domni Benedicti hortamina capaciore discipulis dominica verbis proponebat mandata; simplicioribus vero divina factis suis demonstrabat praecepta: omnia tamen, quae subjectis docebat esse contraria, in suis actibus Praelatus indicabat non agenda, de thesauri sui arca proferens nova et vetera, quemadmodum doctissimus scriba, qui qualem habebat doctrinam, talem habebat et vitam. Et quia, regendas se suscepisse animas, sciebat, ad rationem reddendam se sollicitus praeparabat, auream mediocritatem in omnibus tenebat: amore potius quam timore commissos regebat. Sciens ergo, se vices Christi agere, summique abbatis vocari praenomine, ita se omnibus studebat conformando aptare et aptando conformare, ut certeres, eum mira caritate omnium moribus deservire. Ut vero compendiosius innotescat probitas ejus, excellentioribus pollebat virtutibus, quibus in vita hominis nil censetur utilius, prudentia videlicet insignitus, temperantia redimitus, fortitudine roboratus, iustitia locupletatus. Proinde illud Anicii *mm* congruentissime sibi possumus assignare: Viri sacri corpus virtutes edificaverunt.

dumque aliquando ejus meritis mulier caeca, aqua, qua Sanctus

nn

56 Ad cumulum autem tantae perfectionis ardentius Missarum insistebat sollemniis, celebrans quotidie memoriam passionis salutiferae: ut, qui mortuus erat terrenis voluptatibus, vivebat vero divitiis spiritualibus, semper dominico corpori incorporatus, antiqui hostis cunctos et debellaret incursus. Dum ergo una dierum ex consuetudine sacrum celebraret mysterium, et Dominus Jesus jam jamque vellet supponere candelabro candentis lychni cereum, ut omnibus luceret basilicam ingredientibus domum, quaedam interfuit mulierum de vico Cellae contiguo, quem dicunt Buxutum *nn*, quae jam dudum extinctis orbibus oculorum deplangebatur privatum lumine vultum. Quam cum assistentes interrogarent, quid istic sustineret, cujusve rei causa advenisset: Divinam, inquit, praestolor clementiam, et hujus viri Dei Abbatis munificentiam, et ut fiat in te fons aquae salientis in vitam aeternam, quatenus mihi misellae digneris illam concedere aquam, qua manus diluet servus Christi Gerardus post perceptam Eucharistiam.

manus laevam, epota, visum subito recuperat,

57 Quam cum fideliter, ut petierat, impetrasset, et omnipotentiam Dei fidemque sancti Viri flebiliter implorasset, maxima cum devotione pitissando sorbillavit, atque faciem exinde abluens, extinctas etiam ocellorum pupillas liniendo humectavit, et humectando linivit. Quid multa? eadem nimirum hora, o mira res et jucunda! ab ejus faciecula nox exulat atra, et emicat lux peregrina, et clarissime intuetur intuentes se, Viri Dei vestigiis provolvitur cum gratiarum actione: quam ille, ut erat clementioris animi, clementer excipiens erexit, atque hujusmodi blanda voce corripiens inquit: Desiste, quae, desiste cultum tantae venerationis mihi impendere, et ne velis exiguitati meae donum Dei imprudenter adscribere.

mulieris fidei miraculum unico adscribit.

58 Per fidei enim tuae meritum et devotae spei additamentum virtus Sacramentorum reparavit tuorum lumen oculorum. Vade, filia, vade in pace, Dominoque soli grates repende. Sic mulier, expulsa caecitatis incommoditate, quae prius se indolueraat advenisse altero manipulante, nunc beati Viri meritis et intercessio ne absque alterius adminiculo tripudiat repedare. Cujus famosa jucunditas miraculi longe lateque percerebuit ad laudem Dei, venerationemque Servi ejus multorum corda excitavit: et ne cui incredulorum videatur incredibile, quomodo, inquam, poterat non posse,

qui semper erat unitus Omnipotentis corpore * D

O lux vera, Deus, cunctorum Conditor unus, * corpori
Saecula per cuncta tua fit promissio vera.

Vos, inquit, sancti, vos estis lumina mundi,
Nec valet in tenebris abscondi lux probitatis.

Ecce nunc Siloicum renovasti collyrium *oo*, quo quondam oculasti native oculis captum, quem sacro prius sputo linitum dignatus es dirigere ad natatorium Siloe lacum: unde et nos cum ipso ante tuum procedentes conspectum, tibi que debita referentes praeconia laudum, ex intimo fidelique affectu cordium confitemur te Deum verum, Dei veri Filium.

ANNOTATA.

a Gislebertus seu, ut ab aliis scribitur, Giselbertus, Lotharingiae, quae tum multas Belgii provincias complectebatur, Inferioris ac Superioris duce seu gubernator toto tempore, quo sub decimo saeculi initium Carolo Simplici, Francorum regi, regio illa paruit, multa adversus hunc principem, uti apud Bouquetum tom. VIII Scriptorum pag. 224 et seq. Chronici Saxonici auctor, alique scriptores docent, perfide fuit molitus. Nec deinde, post decimum 925, quo Carolo Simplici ab Heriberto Viromandensi comite in captivitate raptus Rodolphus Richardi Burgundiae ducis filius Francorum rex fuerat substitutus, Henrico Aucupi, Germaniae regi, Lotharingiam adeptus, meliori fide servavit. Quamquam enim ipsemet Henricum in Lotharii regnum seu Lotharingiam evocasset, multum tamen aberat, ut sibi Germaniae regem in supremum principem vellet. Modo Henrici, modo Rodulphi partes sequens eo unice collineabat, ut omnem sibi in Lotharingiam auctoritatem potestatemque vindicaret. Hunc porro agendi modum Gislebertus pluribus annis constanter tenuit, donec tandem a Lothariensi quodam, nomine Christiano, qui illum astu ceperat, captivus ad Henricum fuit adductus. Tunc enim Henricus illum non male, ut merito facere potuisset, sed bene habuit, volensque virum periculosum juxta ac industrium, a cujus amicitia deestitateque tutam poterat sperare Lotharingiae possessionem, sibi devincire, libertatem ei reddidit, simulque Gerbergam filiam ea conditione nuptui dedit, ut fidelitatem promitteret; Gislebertus autem, quaecumque ab eo exigebantur, promisit, stetitque promissis, quamdiu Henricus in vivis fuit superstes. At vero contra Ottonem, qui Henrico anno 956 vita functo in Germaniam et Lotharingiam regnum successerat, arma iterum movens, misere tandem, uti infra docet biographus, in Rheno interit. Haec omnia apud Bouquetum tom. VIII Franciae Scriptorum Chronici Saxonici auctor, alique scriptores docent.

b Psalmo 48 v 15 et 21.

c De Henrico Aucupe, prius Saxoniae duntaxat duce, ac deinde Germaniae atque etiam Lotharingiae rege, qui et patrem Saxoniae ducem et filium imperatorem nomine Ottonem habuit, hic sermo est.

d Designatur hic Otto, cognomento Magnus, imperator, pro quo vide etiam jam dicta ad litt. a et c.

e In Chronicon, quod hic laudat biographus, in suis ad S. Gerardi Vitam Annotationibus Mabillonius ita observat: Chronicon istud, cujus verba refert anonymus Vitae Gerardi scriptor, ante saeculi decimi finem scripsit auctor ignotus, nec usquam inter scriptores Germanicos appareat. Hunc tamen legerat auctor Chronici Saxonici seu Magdeburgensis Ms.; nam plurima ipsius verba sibi sumsit. Verum cum Chronicon, quod laudat biographus, inter scriptores Germanicos nusquam appareat, non sat capio, unde didicerit Mabillonius, plurima illius verba sibi sumpsisse Chronici Saxonici seu Magdeburgensis Ms. auctorem? An forte hic illud ipsamet indicat?

f Chronographus, hic laudatus a biographo, verosimillime alius non est, quam Liutprandus, primo Ticinensis diaconus ac deinde Cremonensis episcopus. Etenim hic in sua de Europae imperatoribus et regibus Historia, quam saeculo decimo sex libris est complexus,

A complexus, quamque Bouquetus tom. IX Scriptorum Rerum Gallicarum inseruit, iisdem fere verbis eadem refert, quæ hic de Constantini Magni lancea per Henricum Aucupem obtenta memoriæ prodit biographus. Ut res ex Liutprandi et biographi collatione illico pateat, Liutprandi verba describo. Apud Bouquetum tom. cit., pag. 146 sic habent: Burgundionum... rex Rodulfus... lanceam illam (Constantini Magni) a Samsone comite dono acceperat. Erat enim, excepta ceterarum specie lancearum, novo quodammodo opere novaque elaborata figura, habens iuxta limbum medium utrobique fenestras. Hæ pro pollicibus perpulchre duæ acies usque ad declivum medium lanceæ extenduntur. Hanc igitur Constantini Magni sanctæ Helenæ filii, vivificæ Crucis inventricis, fuisse affirmant: quæ media in spina (quam limbum superius memoravi) ex clavibus manibus pedibus Domini et Redemptoris nostri Jesu Christi affixis, cruce habet. Henricus itaque rex, ut erat Deum timens, totiusque religionis amator, audito, Rodulfum tam inestimabile donum habere cæleste, nuntius directis, tentavit, si præmiis aliquibus id posset acquirere, sibi que adversus visibiles invisibilesque hostes arma invictissima triumphumque perpetuum præparare. Quod cum rex Rodulfus modis omnibus, se nunquam facturum, ediceret, rex Henricus, quia mollire hunc numeribus non potuit, minis terrere magnopere curavit: omne quippe regnum ejus cæde atque incendiis se depopulaturum esse, promisit. Quia vero, quod pelebatur, munus erat, quo cælestibus terrea Deus conjunxerat, lapis scilicet angularis faciens utraque unum, Rodulphi regis emollivit cor, justoque regi justa juste petenti cominus dedit. Neque enim, pace præsentis, simulati locus erat.

g Hic indubie designatur Rodulfus hujus nominis secundus Burgundiæ Transjuranæ rex, qui anno 912 Rodulfo patri in hoc regnum successit, annoque 957 excessit e vivis, uti in Chronico apud Bouquetum tom. VIII Scriptorum pag. 230 docet Hermannus contractus.

h Si vera memoret biographus, nescio, quenam hic Henricum Aucupem justitiæ species commendat.

i A substantivo Græco Πορπαζα, quod gladium significat.

k Henricus, Henrici Aucupis filius, et Ottonis Magni frater, aliquamdiu contra hunc Everardo et Gisleberto ducibus rebellibus adhæsit, ut Siebertus in Chronico aliique scriptores testantur.

l Bruno, Henrici Aucupis Germaniæ regis filius natu minimus, anno 935 Coloniensis archiepiscopus est creatus, simulque ab Ottone Magno imperatore fratre suo, regnum Lothariense gubernandum accepit, quemadmodum Frodoardus docet in Chronico.

C m Siebertus Miræ in Chronico ad annum 939 sic scribit: Bruno, archiepiscopus et archidux Lotharingiæ, secundas partes in regno fratris sui potenter et industrie administrans, Ragnerum Montensem comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentianas evocatum capit, et irrevocabili exsilio damnavit pro eo, quod regnum bellis inquietabat; vel, quod verius fuisse dicitur, pro eo, quod, mortuo Gisleberto duce, consanguineo suo, ea, quæ Gislebertus uxori suæ Gerbergæ, sorori imperatoris, in dotem contulerat, violenter ei auferre præsumebat. Frodoardus in Chronico ad annum 937 ita memorat: Videns... Ragenarius non posse venienti resistere multitudini, ad Brunonem venit: at quia quæsitos dare noluit obsides, eum Bruno comprehendens, sub custodia secum duxit, nec multo post trans Rhenum in exsiliu misit. Ragnerus ergo seu Ragenarius, de quo hic agit biographus, certe non ante annum 930, ac verosimilius quidem, eo quod Frodoardo potius quam Sieberto credendum sit, non ante annum 937 vitam cum morte commutavit. Quapropter, cum Ragnerius seu Ragnerus I, Hainoensium comes, anno 916, uti apud Bouquetum tom. VIII Scriptorum p. 224 Chronici Saxonici auctor docet, vita functus sit, Ragnerum seu Ragnerium secundum designat biogra-

phus, ac proin, cum hunc vocet Longicollum, confirmat opinionem nostram, qua opinamur Rainerum secundum, non autem primum, fuisse hoc cognomento appellatum. Ad Commentarium prævium num. 27.

n Hæc, quæ hic de Henrico, Ottonis Magni fratre, Everardo comite et Gisleberto duce narrantur, apud Bouquetum tom. VIII Scriptorum Hermannus Contractus aliique Chronicorum auctores cum anno 959 conjungunt, ut adeo hoc anno gesta esse, certum appareat atque indubitatum; neque enim morari hic nos debet Siebertus, qui alium annum assignat; is quippe scriptor a veris annis, quibus res, quas narrat, gestæ sunt, assignandis sæpissime aberrat. Porro chronographum, quem laudat biographus, alium hic iterum non esse, quam Liutprandum, liquet ex eo, quod apud Bouquetum tom. VIII Scriptorum p. 247 in Liutprandi Historia etiam occurrant hæc de Everardi et Gisleberti interitu, quæ se ponere seu transcribere biographus inuit, chronographi illius verba: Everardus gladiis occiditur, Gislebertus Rheni undis submergitur; quas quoniam exsorbare præ multitudine non potuit, anima recedente, defecit.

o Vide hic litteram b.

p S. Gislenuis nona colitur Octobris die. Vitam hujus Sancti Sæculo secundo Benedictino jam edidit Mabillonius, eique librum, qui miracula S. Gislenuis complectitur, adiecit; in hoc autem auctor Rainerus visionem, quam hic narrat biographus, etiam commemorat. Ad Commentarium prævium num. 156 et 141.

q Cœnobii hujus notitiam num. 155 et seq. Commentarii prævii suppledit.

r Erat S. Gislenuis, uti apud Mabillonium Sæculo secundo Benedictino cit. pag. 790 Vita ejus testatum facit, natione Græcus, hincque hic sese vocat Argolicum.

s Pro pagi hujus locique Broniensis notitia vilesis Commentarii prævii num. 43 et 50.

t Matricularii qui olim fuerint, num. 153 Commentarii prævii exposui.

u Prævos horum clericorum mores Raineri jam laudati verbis descriptos dedi Commentarii prævii num. 154.

x Vocabulum hoc Græcum est, idemque significat, quod Latine mansionarius seu custos ecclesiæ.

y Mabillonius in suis ad S. Gerardi Vitam Annotationibus recte ad hunc locum ita observat: Legendum vel Stephano, qui ad annum 954 (atibi ait ad annum 955) Cameracensibus præfuit, vel certe Fulberto, proximo ejus successori. Nam Thieddo non ante annum 964 Cameracensem cathedram obtinuit.

z Visio, a biographo hic memorata, ante annum circiter 952, ut ex iis, quæ Commentarii prævii § 11 disserui, facile intelliges, non evenit, ac proin iterum hic designatur Rainerus seu Ragnerus secundus, cum tunc Rainerus primus in vivis amplius non fuerit superstes, quemadmodum ad lit. in jam docui.

aa Mirum est, quantum hic in tota narrationis serie a Rainero dissonet biographus. Ad Commentarii prævii § 12.

bb Epistola 2 ad Timotheum cap. 2, v. 4.

cc Ita fere Epistola ad Romanos cap. 15, v. 1.

dd Ita fere Epistola Petri prima cap. 2, v. 15.

ee Matthæi 5, v. 16.

ff Lucæ 11, v. 55.

gg Agalma hic ovile seu caulam significat.

hh Melbodium seu Malbodium Belgii in Hannoveria, quod S. Aldegundis sæculo septimo condidit, oppidum ad Sabim fluvium Montes inter et Avennas situm est, æquali fere utrimque quatuor leucarum distans spatio.

ii Psalmo 106, v. 42.

kk De tota hac biographi nostri narrationis serie, qua corporis S. Gislenuis recuperatio S. Gerardo describitur, videsis Commentarium prævium § 15.

ll Lucæ 14, v. 50.

mm Ita vocatur Severinus Boetius, quod inter nomina,

AUCTORE
ANONYMO.

AUCTORE
ANONYMO.

mina, quæ habuit, etiam nomen Anicii fuerit. Fuit scilicet appellatus Anicius Manlius Torquatus Severinus Boetius.

nn De hoc vico vide Commentarium prævium num. 162.

oo A vocabulo Græco Καλλούριον, quod medicamentum oculare significat.

CAPUT IV.

Arcessitur ad Arnulphum Flandriæ comitem; ab hoc, quem calculi morbo prodigiose liberat, multa monasteria accipit administranda, Blandiniense et Sithiense reformat, omniumque deinde abdicato regimine, Bronium se recipit, diemque ibi extremum claudit.

Arnulphus,
Flandriæ comes, calculo laborans
a

Hac igitur tempestate Arnulfus marchio dominabatur Flandrensi provinciæ a, vir valde opulentus qualibet rerum possessione, sicuti claret hodieque in posteriorum ejus ditiori progenie. Qui tametsi nummatus erat et uberius substantiæ, nullo tamen adhibito sibi medicamine, remedium aliquatenus valebat attingere super gravissima, qua detinebatur, ægritudine : cui utique congruum aptamus versiculum :

Eger dives habet numeros, se non habet ipsum. Continuis namque cruciatibus macerabat eum calculus, intolerabilis videlicet morbus, qui urinam inhibens nuncupatur vulgo lapillus. Ad quem multi chirurgorum medendi gratia certabant convolare, qui se numquam Pæonio cessisse magistro jactabant in medicinali arte, sperantes, se ab eo, quem noverant divitiis superabundantem, emolumentum accepturos cum magna dapsilitate. Quibus unanimiter volentibus Hypocratico eum scapello incidere, ita ut demum valerent, quo laborabat, lapillum elicere; quippe quem aiebant haud aliter posse sospitatem integram recipere : nullatenus audebat ille super hujusmodi acquiescere, ne forte, dicens, dum quæro indulgentius vivere, incipiam moriendo inclementius deficere.

Gerardum ad
se arcessit,
b

60 Porro chirurgi peritiam artis suæ quærentes ostentando extollere, et extollendo ostentare, atque marchionis animum ob metum mortis pavidum ad id sustinendum confortando animare et animando confortare, sub ejus conspectu eodem morbo confectos bis novem inciderunt, quos quidem omnes præter unum, qui defunctus est, in brevi curaverunt b, Et quoniam is sibi medelam incidendi evitandam monstravit, tale quid ulterius auscultare noluit. Tandem divina miseratione reversus ad se, spem, quam inconsulte posuerat in homine, cœpit ad Deum competenter reflectere, qui, sicut expertum legimus virginal beate martyris Agathæ, universa curans restaurat solo sermone c : ut Viri Dei bonum olfaciens odorem fama diffundente maxime de cæca muliere, quæ tenebris caruerat ejus intercessione, non distulit humillima petitione per volipdem legatum ellagitare, quatenus ad sui præsentiam usque dignaretur delatigare.

ejusque pro se
apud Deum
intercessionem
enitæ ro-
gat.
c

61 Cui cum adveniendi honorifice occurrisset, et ut congruebat, cum omni officiositate excepisset; cujus morbi infortunio ex cruciaretur, lugubriter intimavit, et ut pro sui recuperatione apud Omnipotentis clementiam intercederet, suppliciter imploravit. Ad quod Vir Domini respondens intulit illi : Crede mihi fortiter, non novi, me tantæ virtutis esse vel meriti, ut fiduciam tantæ rei valeas committere mihi. Istud sane perfectorum est virorum, magis autem carne solutorum, Dominoque semper assistentium. Ego vero quisnam sum, vilissimum Dei mancipiolum, a quo expetas tam difficillimum humanitati subsidium? Si vis perfectam, Domino committe medelam. At comes Arnulfus hæc ingeminat gemebundus : Ut perpendo, pater mi dulcis, occasionem quæris, me debeas præstare, quod pe-

teris. Præsume, quæso, præsume de Domini bonitate, nec differas mihi opem accommodare, quam, ut spero certissima spe, dignabitur Deus per interventionem tuam mihi conferre in tanta ægritudinis anxietate. Ne, quæso, claudas viscera compassionis a me, sed ut divinitus tibi propitiatur, mihi moribundo propitiare. Vir vero Domini sic obviat illacrymantis. Ne videaris, dilectissime, incassum a parvitate mea requisisse solatium, jacta semper, jacta in Domino cogitatum, tibi que nostrum placeat consilium.

62 Est tibi multarum non infima copia rerum. Cujus aliquantulum expendendo necessitatibus pauperum, abolere poteris tuorum enormitatem scelerum. Ob peccata enim accidit interdum hujusmodi incommodum. Ut, dum taliter benignum placaveris Christum, incolumitatis exoptatum valeas recuperare remedium. Debet quippe dives et opulentus ministrare egenis et pauperibus : tu vero Dei gratia dives es et opulentus. Debes igitur ministrare egenis et pauperibus : qui enim minimis administrat fratribus, administret Dei invenitur gratissimus. Marchio cuncta probat, quem marcor dirus obunat. Gratissimum, inquit, est mihi, quod suades, Famule Dei, dum pietas Domini dignetur me miserari. Et quemadmodum ille Evangelicus quondam Zacchæus, dimidium bonorum meorum do pauperibus, dummodo sævissimus sopiri valeat morbus, qui pertinaciter meos depascitur artus. Cum ergo obtemperaverit Viri Dei sententiam amplectens probasset, domesticosque suos id exsequi fideliter imperitasset : ab ipso Viro Dei coabstinate triduanis abstinentia jejunii consequenter indicitur illi, quatenus uterque tali parsimonia purificati, animo spirituali refectione refoecillati, invenirentur condigni accedere mysteriis Christi.

Sanctus tri-
duanum jeju-
nium, quod et
ipsemet obser-
vat, comiti in-
jungit,

63 Quod ut devotissime, prout res exigebat, expleverunt, Sanctorumque suffragia lacrymabiliter interpellaverunt; Athleta Dei divinis accingitur armis, celebrans sollemnia Missæ cum consuetis fletuum suspiriis. Cumque mysteriis participasset Sacramentorum, et marchioni inhiante expectanti reperti sunt ex eisdem participum *, pande, pande o pagina mirum, repente mictrienti appetitus marchionem impetiit ipsum, moxque congruum petens secessum, sine difficultate urentem eminxit lapillum d. Quo pristina sanitati mirabiliter restituto, quanti in ejus pectusculo exuberaverit gaudii exultatio, quanta cunctos sibi fideles obtinuerit Domini collaudatio, quantave circa Virum Dei excreverit condecens veneratio, an a nobis exigit vestrae unanimis dilectio, dum nostra exilis descriptio nequeat comprehendere stilo? Hæc tantum sufficiant compendiosius dicta, quoniam tota, quæ sibi ancillabatur Flandrensis provincia, et super ejus infortunio antea emarcuerat mæsta, ob ejus incolumitatem quodammodo revivuit lata.

hicque post il-
lud sub Mis-
sam, a Gerar-
do celebratam,
calculo prodigiose libera-
tur.
* videtur hic
aliquo deesse.

64 Abbas vero reverendissimus in humilitatis arce fundatus, nullo modo suis arrogavit viribus hujus beneficii mirabile munus, sed Eucharistiæ potius omnipotentissimis effectibus. O omnigenis hominum linguis prædicanda Domini Jesu cunctipotentis munificentia! Istiusmodi medicinale malagma quondam adhibuit salutigeræ vestimenti ejus fimbria, mulieri fluxu sanguinis laboranti per duodena annorum curricula, quæ in medicos sua profusus * expenderat patrimonia, nec ab ullo eorum competentia consequi poterat curacionis remedia. Comes igitur Arnulfus, beneficentiæ sibi collate remunerator, liberalissime Virum Dei compluribus peroptans honorare muneribus, non pauca auri vel argenti pondo ejus presentavit obtutibus, ut quondam Elizeo, Eliæ domestico, Naaman Syrus, quatenus hoc suis suorumque fratrum asportari juberet usibus. Quod ille omnifariam excusando repudiavit, dignumque memoria verbum indignatus marchioni objecit. Si nostra, inquit, dereliquimus, quomodo aliena accipiemus? Monachus quærens in terra proprietatem, nullam dignoscitur habere religionem : monachus pecuniosus convincitur esse leprosus.

Sanctus, do-
nis plurimis,
quæ ei Arnul-
phus offert,
non admissis,

* forte profu-
sius

Quid